

(המשך מעמוד 12)

בגוריון בישראל והממשלה העיראקי... קיבלו הוגנה ביניהם הסכמה שבי... עיקבותיה הסכימה ממשלת עיראק... לאפשר את עליית כל היהודים מארץ... זו לישראל, תמורת החרמת רכושם. יש... להניח כי מרבית הרכוש הגיע לידיהם... הפרטיות של שליטי עיראק. אלה... הסכימו למה שהיה, למעשה, תהליך... של גירוש היהודים.

בגוריון, שדגל ב"ציונות אכזרית" (מושג של הימים ההם) סבר כי גם גירוש בתנאים אלה הוא לטובת היהודים ולטובת ישראל.

כאשר היהודים לא נענו להצמחה לעלות מייד לישראל, הוטלו הפצצות. הן נועדו לזרז את התהליך.

האיש שחלקו בפרשה זו אפוף תעלומה מוורה ביותר הוא מרדכי בן-פרורת.

הוא היה אחראי לרשת. הוא נעצר על-ידי העיראקים. בכך אין כל ספק. זה כבר היה בעיצומה של הקמת הפצצות. בכל זאת שוחרר באורח-פלא וניתן לו לחזור לישראל, בעוד שהבור, תגר, נמק ככלא במשך עשר שנים נוספות, וחבריה הרשת המקומיים נתלו או נכלאו.

מדוע? איך? מה קרה? מה המריץ את העיראקים להתייחס אל בן-פרורת דווקא בסלחנות מרדומה כזאת? לטרטאווי היתה גירסה משלו.

פצצות נגר יהודים

(המשך מעמוד 13)

כשקצין המיטסרה העיראקי מלווה כהנוסעים וחוזר במטוס הריק, נדמה היה, כי לא נותר מה לרשום בדבריימיה של הקהילה העתיקה, אלא את פרטי חיסולה המהיר, אך לפתע הסתבר, כי הפרק האחרון לא יהיה יומן שיגרת של טיסות, אלא פרק דרמאטי של שליחות סודית, מאסרים ואף תליות.

שלושה חודשים אחרי שהסתיימה הרשמית העולים, נכנס גבר אלגנטי לחנות הכליבו המפוארת של בגדאד, אורוזיבן. אחר הונגים, פליט פלסטיני, החוויר בראותו את הלוקה הרץ אלגנטי, הוא עזב את רלפקו ורץ החוצה. כרחוב הזעיק שני שוטרים: "זהוהי פננים אורח ישראלי, סיפר להם.

היה זה מחלק-הקפה לשעבר, שבת קופה מסוימת, מייד אחרי מילחמת העצמאות, עבד בעכו. הוא זכר את יהודה תגר מן התקופה שבה שירת שם.

מעגל המעצרים התרחב. העיראקים עצרו 15 איש. האשמה היתה סנסציונית. טען הפרקליט: העצורים היו שייכים למחתרת ציונית, החיזיקו סליקים של נשק והשליכו את שלוש הפצצות המיסטריות. המטרה: להבהיל את היהודים ולדחוף אותם להגר בעוד מועד. מטרה שנייה: אחרי העברת כל הקהילה, נועד תגר והומר-הנפץ המוסתרים. לפוצץ את בגדאד. העיראקים על הנאשמים הגנו עורכי-דין עיראקיים. פסק-הדין, כרברי יהודה תגר, נקבע מראש: שניים נתלו, השאר נשלחו לתקופת מאסר ארוכות.

העולם הזה מספר על הפרשה עתה, כי כולם — מלבד השניים שנתלו — כבר יושבים בישראל.

אפשר לאסוף את חוטי העלילה בישראל. אחד מהם הוא כדורי סלים: גבר בן 49, הנראה בן 60 לפחות, רזה, כפוף, קמוט-פנים ובעל עין מזוכית: הוא איבד את עינו הימנית בפתח בית-הכנסת עלישם מסעוד-שמסוב. הוא מספר:

עמדי ליד רלת בית-הכנסת. כבר ויתרתי על אזרחותי העיראקית, ורציתי לברר מה נשמע. לפתע שמעתי רעש. כמו יריית אקדה. אחרי-כך רעש עצום. מסביב מכה. כאילו קיר נפל עליי. רמבתי נהיה חושך. הרגשתי משהו קר יורד על לחיי. נגעתי... דם. העין הימנית. כגרת את עין שמאל — ולא ראתי כלום... הרופא אמר לי: מוטב להוציא אותה. הוא נשאר בעיראק שלושה חודשים אחרי צאתו מבית-החולים. אחרי-כך בא

חמרורים

לשיקום בית-החורו למטרת מגורים במרכז תל-אביב הישנה (מול בניין הבורסה), הספיק להיות סגן-אלוף כהן, לשאת במישרות במינהל ובממשלה (מפנה יהודי פורטסעדי ב-1956, ממקימי חבל לכיש ועוד, דיפלומט במסוקוה, סגן שר-המיסחר והתעשייה, מזכיר מיפלגת-העבודה, ח"כ מפא"י וח"כ שלי"י), נודע במיוחד ברעיונותיו על פתרון הסיכסוך, שאותן שירטט בספרו ארץ הצבי.

נחוג יום-הולדתו ה-70 של אברהם סוצקובר, משורר יידיש ואמן מלים (היה שקט, הלב / אוש לא שמע זעקתך!), אזרח-כבוד של תל-אביב ומרצה מבוקש באוניברסיטות זרות (ערביקריאה בקתדרה ללימודים ערביים באוניברסיטת אוכספורד), יליד ליטא, שגדל בסיביר, פרטיוני-ערות של מילחמת-העולם שהתפרסם כפואמה סיביר.

נפט תוך כדי טיפול בבחייאה כעת העברתו מבית-הסוהר המרכזי נגנב לבית-החולים בבאר-שבע, בגיל 42, איסחאק מוסא מרג'ייה, יליד הכפר הירושלמי סילוואן ואחיו של ראש "המודרים" ביאסר ערפאת, אברמוסא. מרג'ייה היה בשנת מעצרו ה-12 בעוון עבירות נגד ביטחון-המדינה, שבגינו נשפט ל-20 שנות מאסר.

נפט בתל-אביב, בגיל 71, גוטמן רבינוביץ, האיש שהעמיד

נזירה ליינרץ מנהלת-אפיפיור

את מעריב על רגליו כמנהלו המיסחרי הראשון. החל את צעדיו הראשונים בארץ ב-1936, בזמן המרד הערבי, כמלווה יהודים כדרום ככותל ה-מערבי. עיסוק זה עלה לו ברגליו, כאשר נורה על-ידי ערבים. לאחר מכן היה מפקד בית-ד"ר ירושלים (ואחד מתניכיו לזמן קצר, היה לימים הנשיא החמישי של מדינת-ישראל, יצחק נבון) ואיש אצ"ל. הבריטים היגלו אותו לאפריקה. היה אביו של הפרופסור איתמר רבינוביץ, איש מכון שילוח, ואחיו של אלוף המרעיון לשעבר אהרון יריב.

נפטרה בוויה, כאשר עלתה למטוס, בגיל 89, ססקלינה ליינרץ, נזירה לידת גרמניה, שהיתה מנהלת משק-בית של האפיפיור פיוס ה-12 משך כל 19 שנות כהונתו (1939-1958). ליינרץ היתה אשת סודו של האפיפיור "ממלא המקום", ששתק בזמן השואה. כוחה גבר במיוחד כשנבון היה האחורנות של האפיפיור כאשר חלה לעיתים קרובות, ואפילו חשמיים בכירים בוותיקאן נאלצו לקבל את הסכמתה לפני שזכו בראיון אפיפיורי.

נפט בחברון, בגיל 135, חאג' עארף סלים ג'י, קשיש תושבי ארץ-ישראל, איכר שהיה כצעיר ותנו חייל כצבא התורכי ובויקאט, אב בורר בין בני משפחה מוסכסכים, או לשמונה וסכ שלישים. הותיר אחריו אלמנה בת 118 ובת בכורה בת 100.

שלוש ילדיו העניק שימות פריטים הלוקחים ממישפחת הצבאים: צבי, עופרה, אייל.

נבחרה המושלת היחידה בין 50 מושלי המדינות של ארצות-הברית, הדמוקרטית מרתה ליינרץ קולנס (47). קולנס, ילידת הכפר בגדאד, היא מורה. אשתו של רופא שיניים ואם לשניים, הסבורה כי בחירתה כמושלת קנטאקי, מדינת סוסייה-מרוקו, הטבק ומשקה הבורבון, קיובה אותה למועדות משרתת לסגנות-הנשיאות מטעם הדמוקרטים בבחירות הארציות של 1984.

נפצע במיצחו ובשפתו, פאול שלזטר (54) ראש ממשלת דנמרק, כאשר התאבק עם פורץ שניסה להסיר את שלט שמו מפתח ביתו בקופנהאגן. שלזטר, שהצליח להחזיק בפורץ עד שהגיעה המיטסרה, נדהם לגלות כי המדובר בסטרונט בן 19, שעשה את המעשה כדי לזכות בהתעבות על 100 קרונות (כ-900 שקל).

נולדה בנתיח קיסרי, כי ליברפול, אנגליה, לז'אנז' וולטון

שחקנית מרון כלת-ישראל

(31) שישיית בנות, במישקל קילו כל אחת. זהו המיקרה השלישי של שישיית החיות כיום בעולם, האחרות חיות באיטליה ובדרום-אפריקה.

נחוג יום-הולדתו ה-43 של פרופסור (לפיסיקה גרעינית) חיים הררי, ראש המועצה להשכלה הגבוהה (אירגון-הגג של האוניברסיטות), יליד ירושלים ואיש מכון ויצמן. ומי שהיה, בשעתו, הפרופסור הצעיר ביותר (26 בתולדות ישראל. הררי, מחברם של יותר מ-70 פירסומים מדעיים, הוא בנו של מי שהיה במשך שנים רבות ח"כ המיפלגה הפרוגרסיבית (קודמתה של הליברלים העצמאיים) והנשיא הראשון של בית-הדין הצבאי העליון של צה"ל, וזהר הררי, ונכדם של הזוג ד"ר חיים ויהודית הררי, מראשוני המורים בארץ.

נחוג יום-הולדתו ה-60 של שחקנית התיאטרון חנה מרון, לילדת ברלין שעוד הספיקה להופיע, כילדה, כסרטים גרמניים, לפני שבאה ארצה בגיל 10. מרון, כלת פרסי-ישראל למישחק (1973), שירתה במילחמת-העולם, במשך ארבע שנים כצבא הבריטי, מהן שנתיים בלהקה הצבאית העברית הראשונה בהיסטוריה. היא מראשונות התיאטרון הקאמרי, אשר גילמה על הבימה יותר מ-50 תפקידים ממיקה בהוא הלך בשדות, דרך רוזלין ככטוב בעיניכם עד לתפקידה האחרון כאשר הנבגדת, בתשוקה, מרון, קורבן פיגוע בנייבן, נשואה, בשנייה, לאריביל יוסף רכטר (בעלה הראשון: חברה ללהקה הצבאית ולראשית הקאמרי יוסי רידן).

נחוג יום-הולדתו ה-62 של אריה (לובנה) אליאב, בן שוחר-תבואות רוסי שעלה ארצה בגיל שנתיים (באונייה לנין), סוציולוג, שירת כצבא הבריטי במילחמת-העולם, פקד על ספינות-מפעלים ונשא את אחת המעפילות בהן, טניה, לאשה. אליאב, המקדיש עתה את זמנו מאחוריהם, אמרו כולם.

הקצין נדהם. הוא סירב תחילה להשאיר את האסיר לברו בארמון. הוא התעקש להישאר ולשמור עליו. הוא חשש שמא יכרה האסיר, והאחריות תוטל עליו. רק כאשר השליש איים עליו בשפה הירמשימית שאם לא יסתלק מייד יאונה לו רע, ננעץ.

אבל הוא המשיך לחשוש, ועל כן שמר בחוץ, לפני שער הארמון. אחרי המתנה ארוכה מאור בא על שכרו. הוא ראה כיצד נכנס תגר למכוניתו של השליש. הקצין עקב אחרי המכונית עד לגמלה-התעופה, ושם ראה כיצד מעלה השליש עצמו את תגר ברוב כבוד למטוס.

תגור לא שוחרר סתמיכך במיסגרת של "הנינה". הוא שוחרר על-ידי קאסם. "המנהיג הבלעדי" (כפי שקרא לעצמו) של עיראק, אחרי ששוחח עימו אישית, ושוגר תחת חסותו האישית לישראל.

מרוע? מה קרה? תגר לא גילה זאת בשירות. הוא העלים את הפרט הזה, בעזרת המראין שלו, כשם שהעלים את כל שאר הפרטים.

אין זאת רק שטוריה פלויויונית קטנה, זדה פרשה, אשר הציבור כולו — ובראש וראשונה המוני העולים מעיר ראק ובהניהם — זכאים לדעת את מלוא האמת עליה.

בערבות של 2000 דינאר. הוא ויתר על סכום-הערבות ויצא לישראל.

העליוני

חוט נוסף הוא עורך-דין עיראקי, תושב תל-אביב, שביקש להיכנס על אלמוניות. הוא לא רצה להיכנס לזויכות, אם "ציונות אכזרית" היא מוסרית. אבל היה לו מה לומר לגופו של "העסק העיראקי". רביו:

"אחרי שנוקדה הפצצה הראשונה, בקפה דאר אל-בידה, הופצו הרבה שמועות, שהזורקים היו קומוניסטים. אבל למחרת הפצצה, בשעה 4 בבוקר, כבר חולקו כרוזים, כתובים בכתב-יד, בין שותלי המניין הראשון בכתיה-כנסת. הכרוזים הזהירו מפני הסכנות שנתגלו עם הטלת הפצצה, והאיצו במתפללים לעלות לישראל. אדם אחד, שראה בכך תופעה משונה, היה סלאמן אל-ביאת, שופט-חוקר של בגדאד-דרום. הוא קבע, שהפצת הכרוז בשעה כה מוקדמת מוכיחה ידיעה-מראש על הטלת הפצצה. לכן הורה למיטסרה לחקור בכיוון זה, בקובעו כי מטילי הפצצה הם יהודים המבקשים לזרז את העלייה. ואומנם נעצרו שני צעירים מבית-מועלם.

לפתע התערב מישרה-המישפטים, השניים שוחררו, והמשך הטיפול הועבר לידו השופט-החוקר כמאל שאהין מבגדאד-צפון. כלומר: בשלב זה עוד היתה נכונות להעלים עין. כי כן מיבצע העלייה ההמונית בא מתוך נכונות להעלים עין — או אולי מתוך הסכם פעיל יותר בין החצר והממשלה, ובין הנציגים הציוניים.

אבל אחרי שתי פצצות נוספות, ואחרי שנפתח השליח מישראל — זה כבר היה יותר מדי. המיטסרה נכנסה לפעולה, ואי-אפשר היה עוד לעצור את התגלגלים. דבר אחד רק יש להוסיף: בתנאים האובייקטיביים של העניין, המישפט שנוער היה מישפט לפי כללי השיפוט הבינלאומי. פשוט ההוכחות היו כאלה שלא היה כל קושי להוציא פסק-דין כאלה.

ברוב אחד היו מאוחרים כל אותם העולים, שעקבו מקרוב אחר מאורעות "העסק העיראקי", או השתתפו בו — כולל בני משפחותיהם של שני עולי-הגדרום שלום צאלח יוסף וצבי: הם בירכו על החלטת העולם הזה לחשוף את הסוד. הגיע הזמן שאורחי ישראל יידעו איזה מאמצים נעשו כדי להביא את יהודי עיראק ארצה, ומה הם השאירו מאחוריהם, אמרו כולם.

ההסתמכה על מה שגילה בתיקי המיטסרה העיראקית. הוא התכוון לפרסמה. עד היום לא טרח בן-פרורת להסביר לציבור את פשר העניין. סרטאווי גילה בתיקי המיטסרה כי מרכזי בן-פרורת שוחרר, זמן קצר אחרי מעצרו, בנקודתו האישית של ראש מיטסרת מחוז בגדאד, איבראהים בדאן. משמע: לא היה כאן מיקדה או מיטסרה. בן-פרורת ותגר נעצרו ביחד, תגר נודן למאסר-עולם ובן-פרורת שוחרר. מור.

רשת תגר (או תגר) שתומה לא פחות

בטלוויזיה סיפר רק כיצד נכלא (הוא העלים כמה פרטים מעניינים, המופיעים בכתבה של העולם הזה). הוא לא הסביר כיצד שוחרר. דווקא פרט זה עניין את סרטאווי. והוא חקק את קצין-המיטסרה שהיו מעורבים בכך.

הנה הסיפור: **קצין בית-הסוהר קיבל כי אחד הימים הוראה להביא את האסיר תגר לארמון הנשיא.** זה היה אחרי המהפכה, שבה הופלו ונהרגו המלך פייסאל ונורי סעיד. השליט החדש היה עבד-אל-כרים קאסם, קצין-צבא לאומני.

הקצין הוביל את תגר אל ארמונו של קאסם. שלישו של השליט קיבל לידיו את האסיר וציווה על הקצין לחזור לבית-הסוהר.

תורו לעלייה. הפקיד-לשעבר נרוק למחנה עולים, וכל מאמציו מאו, לזכות בפצצות, עלו בתוהו. הוא טען: "נפגעת מהפצצה. בית-המישפט קבע, כי הפצצה נרוקה על-ידי התנועה, ממשלת ישראל צריכה לתת לי פיצויים."

אבל ממשלת ישראל אינה מודה באחריות הפצצות של בגדאד, וממילא לא יכלה להכיר בו כנפגע בפעולה. הוא מועסק עתה כעובד בלתי-קבוע בעיריית בני-ברק, ומצבן קשה ביותר. "אני מוכן להיות קורבן למען המדינה", הצהיר, "אבל כשהמצב בבית לא טוב, כשאשה רוצה כסף ואין — איזה ערד יש להקרבה ולרצון טוב?"

כך נעצר בן-פרורת

חוט אחר הוא כדורי אלווה, לשעבר חבר המועצה המקומית אוריהורה, וכיום עובד קופת-חולים

השר בן-פרורת פקודה אישית של מפקד-המחוז

שם. הוא סבור, שלא היה הכרח בתפיסתו של יהודה תגר. סיפורו של אלווה:

"תגר לא נתפס באותו היום שבו זוהה על-ידי הפליט הפלסטיני. מקרים יהודים, שמספרם רב בין עובדי הכליבו אורוזיבן, הצליחו לבלבל ולתשנע את הפליט, ואיפשרו ליחודה להתחמק מן המקום. מאותו רגע היה צריך להסתגר בבית, טוען אלווה, ולעזוב את עיראק בדרך המהירה ביותר. "במקום זה, הוא חזר וביקר באורוזיבן הפליט פעם שניה, כעבור שבוע. הפעם הביא איתו את מפקד אירגון העלייה, מרדכי בן-פרורת. היה זה בעת הביקור הזה, שהפליט רץ להזעיק מיטסרה, ויהודה נעצר. יחד איתו נעצר גם בן-פרורת. אבל הוא הצליח לשכנע אותם שאינו מכיר את תגר, ושוחרר